

Διδάγματα Απολογητικής από την Νίκαια

Το θέμα είναι επίκαιρο λόγω των εορτασμών 1700 ετών μετά τη Α' Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας. Σε αντίθεση με τις διεκκλησιαστικές συνομιλίες στα πλαίσια των φετινών εορτασμών, το ζήτημα της Συνόδου δεν ήταν άμεσα η ενότητα της εκκλησίας του Χριστού, αλλά η δογματική της ακεραιότητα. Το αποτέλεσμα της Συνόδου άλλαξε κυριολεκτικά την πορεία της μαρτυρίας του Ευαγγελίου καθώς και την τροχιά ολόκληρης της ανθρώπινης ιστορίας.

Το διακύβευμα στη Νίκαια ήταν:

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΕΟΣ;

ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ;

Με άλλα λόγια: Είναι ο Θεός ένα αίνιγμα, θεός απρόσιτος που βρίσκεται απέναντι από τον κόσμο, απόμακρος, ουδέτερος, αμέτοχος, που ζει στον 'κόσμο' του, θεός τον οποίο και η ανθρώπινη γλώσσα δεν μπορεί να περιγράψει; Ή μιλάμε για έναν Θεό προσιτό, Θεό που αποκαλύπτεται, Θεό Αγάπης που ταπεινώνει τον Εαυτό του και εισέρχεται στον κόσμο για επικοινωνήσει με τα πλάσματά του;

Στο 4^ο αιώνα κυκλοφορούσαν κάποιες διδασκαλίες οι οποίες προσπαθούσαν να τα 'έχουν καλά' με την επικρατούσα φιλοσοφία του Νεοπλατωνισμού. Δεν ταίριαζε στο πνεύμα της εποχής να υπάρχει ένας θεός που είναι Αγάπη, δηλαδή κοινωνικός, ένας θεός τριαδικός και που συμμετέχει στη δημιουργία του. Κατά τον Άρειο (256-336 μ.Χ.), πρεσβύτερο της εκκλησίας της Αλεξάνδρειας, η θεολογία έπρεπε να προσαρμοστεί ανάλογα!

Ο Άρειος δίδασκε πως ο Υιός δεν είναι αιώνιος όπως ο Πατέρας, αλλά είναι το πρώτο και το ύψιστο δημιούργημά του. Υπήρξε εποχή που δεν υπήρχε (Ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν»), έγραφε. Ο Υιός έχει 'θεότητα', αλλά κατ' αναλογία. Είναι ανώτερος από τα δημιουργήματα, ως ο 'Λόγος' που ήταν το όργανο της δημιουργίας, αλλά δεν μετέχει στη θεία ουσία του Πατέρα.

Όμως ένας διάκονος στην ίδια εκκλησία με τον Άρειο, ο Αθανάσιος, δεν συμφωνούσε με αυτά. Γι' αυτό και υπήρξε διαταραχή στο δογματικό αυτό θέμα που μεταδόθηκε και σε άλλες εκκλησίες. Ο όρος 'δόγμα' προέρχεται από το ρήμα 'δοκέω' (= νομίζω, θεωρώ), δηλαδή 'αυτό που φαίνεται σωστό'. Αλλά εξελίχτηκε εννοιολογικά ως 'επίσημα κατοχυρωμένη αλήθεια'. Στη θεολογία, δόγμα είναι μια αλήθεια της πίστης που έχει διατυπωθεί με αυθεντία και είναι δεσμευτική για την εκκλησία, π.χ. όπως η Αγία Τριάδα, η θεότητα του Χριστού, η ενανθρώπιση (ενσάρκωση του Λόγου) κ.ά.

Έτσι, το κύριο θέμα στην Ομολογία Πίστης της Νίκαιας είναι ο Τριαδικός Θεός, με τρεις υποστάσεις σε συνύπαρξη: Πατέρας-Υιός-Άγιο Πνεύμα. Η τριαδικότητα του Θεού περιγράφεται με τον όρο 'περιχώρηση': Το κάθε Πρόσωπο βρίσκεται ολοκληρωτικά μέσα στα άλλα δύο, χωρίς να χάνει τη δική του ταυτότητα. Ο Αμερικανός ευαγγελικός θεολόγος

και ποιμένας Τίμοθι Κέλερ έγραφε: «Στην Τριάδα, το κάθε ένα από τα θεία πρόσωπα επικεντρώνεται στα άλλα δύο. Κανένα δεν απαιτεί τα άλλα να περιστρέφονται γύρω του. Έτσι λοιπόν, κάθε πρόσωπο της Τριάδας αγαπά, λατρεύει, συμβάλλει, χαίρεται μαζί με τα άλλα. Αυτό δημιουργεί έναν δυναμικό, παλλόμενο 'χορό χαράς και αγάπης'. Είναι αυτή η τριαδικότητα του Θεού που κάνει τον Χριστιανισμό να διαφέρει από τις άλλες μονοθεϊστικές θρησκείες, τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ: Ο ΤΡΙΑΔΙΚΟΣ ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ (ΕΠΙ)ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Υπάρχουν και σήμερα άνθρωποι που πιστεύουν στη ψευτοδιδασκαλία του Άρειου. Αλλά η διδασκαλία αυτή είναι αντι-βιβλική, επειδή τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη συναντάμε έναν τριαδικό Θεό. Ας δούμε κάποια παραδείγματα:

Γένεση 1:26 – «Και είπε ο Θεός: Ας κάνουμε άνθρωπο κατ' εικόνα ημών, κατά την ομοίωσή μας».

Ησαΐας 48:16 – «Εγώ, και ο Κύριος, και το Πνεύμα αυτού, το Άγιον, απέστειλén με».

Ματθαίος 28:19 – «Πηγαίνετε, λοιπόν, και κάντε μαθητές όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος».

Β' Κορινθίους 13:14 – «Η χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, και η αγάπη του Θεού και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος να είναι με όλους σας. Αμήν».

Ιωάννης 14:16-17 – «Και εγώ θα παρακαλέσω τον Πατέρα, και θα σας δώσει άλλον Παράκλητο, για να μένει μαζί σας στον αιώνα, το Πνεύμα της αλήθειας, το οποίο ο κόσμος δεν μπορεί να λάβει, διότι δεν το βλέπει ούτε το γνωρίζει. Εσείς το γνωρίζετε, διότι μένει μαζί σας και θα είναι μέσα σας».

Ένα δεύτερο θέμα του Συμβόλου Πίστεως της Νίκαιας είναι η φύση του Υιού: 'ΟΜΟΟΥΣΙΟΣ', όχι ομοιο-ούσιος, δηλαδή όχι 'παρόμοιος' του Θεού, αλλά «Θεός και Κύριος» (Ιω 20:28), «Παντοκράτορας», «Αλφα και Ωμέγα» (Απ. 1:8)! Το δεύτερο πρόσωπο της Τριάδας!

Ένα τρίτο, σημαντικό θέμα για το οποίο μιλάει η Νίκαια είναι αυτό που γιορτάζουμε αυτές τις μέρες: «Ο Θεός έγινε σάρκα» και κατοίκησε ανάμεσά μας (Ιω 1: 14). Ο Θεός που ταπεινώνεται για να γίνει άνθρωπος, εξυψώνει με τον τρόπο αυτό τον υλικό κόσμο της ανθρώπινης σάρκας, δίνοντας έτσι τέρμα στον διχασμό Ύλης-Πνεύματος που προωθούσε ο Πλατωνισμός. Έτσι βρίσκουμε ότι ο Χριστός, ο τέλειος Θεός (ομοούσιος με τον Πατέρα), είναι ταυτόχρονα ο Χριστός, ο τέλειος άνθρωπος (ομοούσιος με εμάς).

Τρεις είναι οι στόχοι της Ενσάρκωσης του Θεού:

Πρώτον, να αποκαλύψει τον Θεό: «Κανείς ποτέ δεν είδε το Θεό· μόνο ο μονογενής Υιός, που είναι μέσα στην αγκαλιά του Πατέρα, εκείνος μας τον έκανε γνωστό» (Ιω 14: 9).

Δεύτερον, για να μας λυτρώσει: «Έτσι αποδείχτηκε η αγάπη του Θεού για μας: Απέστειλε τον Υιό του το μονογενή στον κόσμο για να μας χαρίσει τη νέα ζωή, αν ενωθούμε μ' αυτόν» (Α' Ιω 4:9), και

Τρίτον, δίνοντας ένα παράδειγμα ταπεινότητας και αγάπης (Φιλ. 2, Ιω 13) σε μας, με σκοπό τον αγιασμό μας (να γίνουμε κι εμείς όπως αυτός: «Τους ήξερε από πριν, και τους προόρισε να γίνουν όμοιοι με τον Υιό του, ώστε ο Χριστός να είναι ο πρώτος ανάμεσα σ' ένα πλήθος από αδέρφια» (Ρω 5: 8).

Να λοιπόν τα διδάγματα της Νίκαιας:

- Το δόγμα της τριαδικότητας ενός Θεού Αγάπης (που ενδιαφέρεται για τη Δημιουργία), είναι κοσμικής σημασίας και καθοριστικό για την ιστορία του κόσμου.
- Το δόγμα της ενσάρκωσης του Λόγου αναιρεί τον πλατωνικό διχασμό πνεύματος και ύλης και προωθεί την συνύπαρξή και αλληλο-συμπλήρωσή τους.
- Η ιστορία δεν είναι στατική αλλά δυναμική επειδή ο τριαδικός Θεός συμμετέχει δυναμικά στη φύση.

Πηγή:

Ομιλία Έραστου Φίλου στην Ευαγγελική Εκκλησία «Νέα Ζωή» στις 3/12/2025